

Aangaande het Beleg van Oostende

« Het relaas van de zeeslag in het Nauw van Kales tussen de Spaanse vloot olv Generaal Frederick Spinola enerzijds en enige oorlogsschepen van Hare Majesteit van Engeland en van de Heren van de Verenigde Provinciën anderzijds. » (uit : Ph. Fleming)

Opdat de nieuwsgierigen lezer iets zou kunnen begrijpen van wat er van deze galeien was, hebben wij het goed gevonden daarvan enige « onderrichting » te doen. Don Frederick Spinola was door de koning van Spaniën « geaccordeerd » dat hij op eigen kosten acht galeien zou uitrusten om daarmee naar de Nederlanden te reizen en die te voegen bij de andere schepen die zich op de kusten van Vlaanderen ophielden. Eindbestemming was Sluys. De bedoeling was om daarmee de zee onveilig te maken en die van Holland en Zeeland haar navigatie en koophandel te benemen en te « kraeken ». Hij zou tot zijn profijt hebben al wat hij tot buit kon veroveren en bekomen ; en zo heeft hij in Sevilla in Spaniën deze acht galeien uitgerust.

De allergrootste galei was « St Lowys » onder het gezag van kapitein Rendo. Op dat schip was de genoemde generaal Spinola aan boord, met al zijn hebben en houden (« ook zijnen grooten schat ophadde »).

De tweede galei « Trinidad » olv kapitein Pedro de Vargas, de derde « Occasion » met kapitein Avila, de vierde « San Philips » met kapitein Don Rodrigo de Nervao, de vijfde genaamd « Morgensterre » met kapitein Pedro Caliado Tenero, de zesde « San Juan » met kapitein Hernando de Vargas, de « Hiacinto » olv kapitein Christoffel de Mongie en als laatste de « Padilla » met kapitein Juan de Sossa.

De galeien waren bemand met 400 weerbare soldaten, de slaven daar ingerekend, met uitzondering van de 800 soldaten die later in Lissabon zijn ingescheept.

De koning was van mening dat de aartshertog Albrecht nog andere kleinere galeien daar aan toe zou voegen, eveneens andere oorlogsschepen van Duinkerken, om alzo de zee geheel onvrij te houden.

« Welk voornemen haar belet en verhinderd is geweest door oorlogsschepen van haren majesteit van Engelandt en van gelijk ook mede van de oorlogsschepen der Excellente Hogere Heeren Staten van de Verenigde Provinciën, zoals het hier klaerlyck volgen sal. »

(uit : Ph. Fleming)

De galeien « Trinidad » en « Occasion » waren al buiten gevecht gesteld (schadeloos gemaect) eer ze uit de Spaanse wateren waren, door de admiraal van de Engelse vloot Sir Robert Mause Ridder, die met zijn schepen voor de Spaanse en Portugese kust lag, dit in de nabijheid van Cicimbre (Coimbra), een gebied waar ook de rijkbeladen Oost-Indische kraken moesten voorbijvaren.

De zes overblijvende galeien sloegen op de vlucht, en dat « met veel spoed » richting de Nederlanden. Ze werden voor het eerst opgemerkt op 03.10.1602 door twee oorlogsschepen (nieuwe stijl fregatten) van de Ex. Ho. Heren Staten van de Ver. Provinciën en van Sir R.M. Ridder die ze gevolgd had vanaf de Portugese kust.

De « Tygher » olv kapitein Jacob Pieterse Mol en de « Pelicaen » met kapitein Tyman Lubberszoon, volgden deze zes galeien « kloekelyk » (vastberaden) en zo zijn de Hollandse en Engelse oorlogsschepen onder één commando samengekomen en na beraadslaging overeengekomen hoe ze de Spaanse vloot zouden aanvallen. Zo was er overeengekomen dat kapitein Jonas met zijn schip vanaf Calais en voorts langs de Vlaamse kust aan alle schepen alarm zou slaan dat de Spaanse vloot in aantocht was.

Alzo lichtte de « Answer » olv kapitein Bredgat, die langs de duinen lag, het anker en voegde zich bij de vloot.

De Hollandse vloot stond onder leiding van vice-admiraal kapitein Johan Kant op de fregat « De halve maene », samen met de kapiteins Sael, Hendrick Hartman, Gerbrand Janszoon van Enkhuizen. De vloot kreeg vanaf de Franse kust de 6 galeien in zicht, die richting de Engelse kust wegvluchtten, waar ze dan omsingeld en beschoten werden.

« ... ende schooten daer zo afgryselyck, dat men geen schepen noch galeien en konden zien, springende de kettingen / daar de slaven aangesloten waren / 't eene stuk derwaerts en 't ander herwaerts / zodat hel geschrei ende kermen onder haer zeer groot was / menighe der slaven overboord in zee sprongen / roepende liever te willen verdrincken dan zo getyrraniseert en gemartiliseert/

Onder dezen (terwijl) het duister en still geworden/roeidden de galeien gestadig om aan de oorlogsschepen te ontkomen/ wat tijd vergde / en zo is de maen opgekomen en begon het te waaien en hebben de oorlogsschepen met volle zeilen jacht gemaakt

op de galeien, die ze terug in 't zicht kregen nabij de hoek van Doveren. » (uit : Ph. Fleming)

De Spaanse vloot sloeg op de vlucht richting Franse kust en zou voor Grevelingen aan haar einde komen.

Eerst werd de galei « Phillipus » door het oorlogsschip « Makreel » olv kapitein Geraard Olie geënterd, kon ontkomen, maar werd vervolgens door de « Halve maene », onder volle zeilen, geramd.

Volgens Fleming - « Tussen de grooten mastboom en de kajuit in/, zodat de ankers en ander ijzerwerk en 't boeisel allen barsten en brak / al water omtrent was / zodat zich daar een groot geschrei verhief / de vice-admiraal dede nog twee grote stukken geschut afschieten met ijzeren teerlingen geladen / dwars door de galeie / daar waar de slaven zaten / zodat het geroep ende kermen der slaven en andere meer, zeer groot was / daarna begon de galei te zinken / en met dien kwam nog Jacob Pietersz Mol, zeilde nog eens op de galei in / omtrent de grote mastboom / dat ze voorts te gronde ging gelijk een steen ! »

Ook de « Morgensterre » werd door de oorlogsschepen van Gerbrandt Janszoon en Hendrick Hartman

geramd en gekelderd.

De overige galeien waren zo uiteengejaagd geweest, dat ze nauwelijks van mekaar afwisten en zo zijn de « San Juan » en de « Hiacinto » bij Nieuwpoort en de « Padella » bij Duinkerken gestrand.

De balans was voor Spanje zwaar. De galei van de generaal Spinola, de « San Luis » kon vluchten en Kalais binnenvaren – waar alle slaven werden bevrijd en, al het volk heeft laten lopen « elk zijn weegs ». Spinola is dan met zijn overgebleven edelen naar Brussel vertrokken.

Honderdtachtig drenkelingen werden opgevist.

Bedenking van Fleming : « Ick gheve een eigenlyken te bedenken wat een menigte datter verslaghen en verdroncken zijn geweest ! »

Deze nederlaag van de Spaanse vloot zal de bevoorradung van Oostende door de Staatsen vergemakkelijken. De Hollandse en Engelse vloot namen de controle over de zuidelijke Noordzee over.

De Spaanse vloot onderging hetzelfde lot als de Spaanse Invincibile Armada in 1588.

(Zie ook activiteitenkalender 16.01.2004)

Letterverklaringen figuur: **A** Schip « De halve maen » van Jan Kant - **B** Gerbrandt Zaal - **C** Gerrit Olie - **D** Jacob Pieterszoon Mol - **E** Gerbrandt Janszoon van Enkhuizen - **F** Hendrick Hartman - **G** Timan Lubberszoon - **H** Hoe zich de galeien voort eerst bij Doveren opdeden